

JORDI VICENT

J. GANDIA CASIMIRO, ADMINISTRADOR I COMISARI

Els boicots del Principal

El teatre en català a València té un nombrós públic. 25.000 espectadors van veure *La nit de Sant Joan*. Núria Espert i les cançons de Llach ompliren el Principal, i això que aquest darrer no actuà tots els dies que volia. Malgrat tot, el director d'aquest teatre, J. Gandia Casimiro, ha emprés una curiosa i trista croada particular.

Càndid Miró

Tres braves, una gran lliçó. Era, si fa no fa, l'avaluació del crític teatral Joan de Sagarra a propòsit del muntatge *Cyrano de Bergerac*. L'obra d'Edmond Rostand, adaptada per Xavier Bru de Sala i dirigida conjuntament per Josep Maria Flotats i Maurizio Scaparro, arribava a València amb l'aval de prop de dos-cents mil espectadors de taquillaatge, a tot Catalunya, i els contractes aparaulats, d'una imminent gira, en català, per Santiago de Xile, Montevideo, Buenos Aires i Nova York.

La representació, d'ençà que va iniciar-se el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, s'emmarcava en els seus actes culturals. L'únic compromís que adquiria la companyia, a canvi d'una subvenció, fou llegir el Manifest de la Llengua abans de cada funció, mentre se celebrés el Congrés.

Al Teatre Principal de València, però, havia de ser diferent. Totes les dades apunten que el boicot no va

improvisar-se, estava calculat. L'estratègia inicial va consistir a contractar el mínim de publicitat per a la representació. Alarmats, els representants del II Congrés van oferir-se per fer-ne pel seu compte. La resposta de Josep Gandia Casimiro, director dels Teatres de la Diputació, no solament fou contrària, sinó que va decidir que la representació no s'integraria en el marc del II Congrés.

El segon pas de Gandia Casimiro va ser no convocar la roda de premsa habitual prèvia a qualsevol estrena. Possiblement, va pensar que ni l'obra ni el muntatge no ho mereixien. Informadors vinculats a EL TEMPS asseguren que, a última hora, des del Principal, pidolaven una possible entrevista davant el gest interrogant d'un periodista local que acabava d'assabentar-se que venia Flotats.

La jugada fou perfecta. La nit de l'estrena, nit de Sant Jordi, la sala era mig buida: poquíssima gent sabia que el *Cyrano de Bergerac* s'hi representava. La sorpresa final de Gandia Casimiro fou impedir que Josep M. Flotats llegís el Manifest de la Llengua.

Així, aconseguia desmuntar el deliciós treball d'un gran professional.

L'actitud eclèctica del poder respecte a la nostra cultura ha facilitat a Gandia Casimiro, des que va assumir la direcció dels Teatres de la Diputació, exhibir poderosament la seua animadversió al teatre fet en català. Només caldrà revisar les programacions per constatar la reduïda presència de representacions en la nostra llengua.

Els pocs muntatges, o recitals, que han aconseguit superar el sedàs censor de Gandia Casimiro han hagut de transigir davant les seues contraparti-

des capritxoses, perquè la disjuntiva era quedar fora de la programació. Fou el cas del grup Dagoll-Dagom amb l'espectacle *Glups!!*, per negar-se a representar l'obra en espanyol. La versió oficial del Principal fou que Dagoll-Dagom havia volgut capitalitzar publicitàriament un problema temporal de representació, perquè l'obra no donava per a tant. 15.000 persones, a pesar de Gandia Casimiro, acudiren a les funcions en una altra sala.

El boicot a Lluís Llach, oferint-li la sala només durant tres dies només, quan ell en demanava set, fou una altra de les decisions arbitràries de Casimiro. En conseqüència, una ostensible part dels seguidors valencians del cantant es va quedar amb les ganex, malgrat les insistents reclamacions dels productors de Llach.

Ell, Gandia, sempre argumenta que espectacle en català és sinònim de sala

sors. Rodolf Sirera i Armando Moreno s'havien gastat els pressupostos anteriors reformant un edifici que estava en ruïnes i creant una infraestructura orientada a la recuperació del públic, alhora que intentaren posar en pràctica una política de produccions teatrals pròpies.

En això va arribar ell, càrrec flamant i edifici nou, disposat a *épater* el personal. I ho ha aconseguit. La primera mesura fou acabar amb les produccions valencianes i reduir a la mínima expressió els muntatges en català en la programació. Eliminar de la programació obres d'avantguarda com les de Tadeusz Kantor i Karolyn Carlsson i incorporar-hi Antologies de la Zarzuela i Nureyevs.

Després, va convertir la Sala Escalante, aleshores plataforma de formacions independents valencianes, en *El Teatro de los Suenos*, d'objectius escolars. Al personal menut, cal faciliti-

més —no molt més, si ho comparàvem amb la mitjana d'espectadors anterior a la seua gestió— al Teatre Principal, però a costa de la qualitat de les obres i de sacrificar el nucli germinant de grups valencians.

Una programació sense profunditat ni ànima de creació, feta a colps de talonari. Diners que haurien pogut dotar València d'una infraestructura teatral que impedís l'emigració dels graduats en art dramàtic a Madrid o Barcelona. No s'ha fet un estudi cíclic i docent de l'espectacle teatral d'interès públic, solament s'han comprat els espectacles més cars del món. Amb duros *epata* qualsevol.

La seua gestió, és a dir, les relacions públiques, sembla que van més enllà del pur comerç i el contracte d'espectacles, com és ara la pràctica de liquidar tota veu crítica de la seua gestió, mitjançant el xantatge i la pressió econòmica. Segons ens confirmen fonts del mateix diari, un jove crític no massa complaent amb la programació de Gandia Casimiro va ser despatxat de *Levante* per voluntat d'ell. La diplomàcia fou contundent: o el tireu al carrer o en retireu tota la publicitat.

D'altra banda, quan sol desplaçar-se a Madrid, adquireix tot el to d'home fort de províncies, de comissari polític amb poder a la cort, que manté l'ordre cultural al País Valencià i evita el terrorisme teatral. No caldrà afegir-hi res. Li fem un favor pensant que no és cert.

La cosa certa és que, d'ençà que ell fa i desfà al Teatre Principal, s'ha establert un eix poderós —el poder que li atorga l'administració Lerma— entre el Teatre Estable i el Teatre Principal. El Teatre Estable és un negoci al servei de Gandia Casimiro que, a banda de beneficiar-se de totes les subvencions, fins ara no ha fet sinó destrossar Boris Vian, Guillem de Castro, Max Aub i Stravinsky. I algun més. De tots els espectacles que ha muntat amb vocació de províncies, només un —potser dos— ha viatjat a Madrid. A la capital del regne, els van conèixer de seguida. No hi han tornat.

Gandia Casimiro serà recordat per haver acabat amb el teatre valencià, si no és que el nou projecte, el Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana, aconsegueix de reduir l'ímpetu exterminador del regent de *nuestro primer coliseo*, el qual deu haver vist amb resignació que, malgrat ell, Flotats ha triomfat a València. Només les dues primeres representacions se'n van ressentir. Després, el públic l'omplí, assabentat de boca a orella. □

Dalt, Dagoll Dagom, amb «Glups!!!». Baix, Flotats representant «Cyrano» i Gandia Casimiro.

buida, que el seu teatre és de massa envergadura per a espectacles minoritaris. Contràriament, l'èxit d'Els Joglars o el de Núria Espert no apunten, precisament, en la direcció del director. Ara bé, si continua regentant el local molt de temps —i amb els nostres diners— ho aconseguirà.

Casimiro Gandia, Gandia Casimiro, Cèlia Camps —ha sabut proveir-se d'una nomenclatura múltiple— quan va prendre possessió, mai més ben dit, del Teatre Principal, va trobar-se en una situació favorable a causa dels esforços dels seus anteces-

tar-li l'accés al món del teatre, però no procedint per substitució. De manera que els sis o vuit grups teatrals que hi ha a València, no solament no disposen d'una sala per actuar, sinó, que ni tan sols per poder assajar. La Sala Escalante ens oferirà ara un mes del *Tirant* en versió castellana, a més.

Fet i fet, la seua gestió, la d'ell, s'encamina a una política d'aparador i altes pretensions. I la inicia perquè hi ha diners darrere seu i pot confegir una programació d'espectacles cars destinada, sense massa èxit, a atraure certes capes altes urbanes. La gent va